

Skolmyndighetsutredningen
kerstin.hultgren@regeringskansliet.se
ulf.andersson@regeringskansliet.se
mikael.hellstadius@regeringskansliet.se

Skrivelse till 2017 års skolmyndighetsutredning (U 2017:04)

Skolforskningsinstitutet är en specialistmyndighet med en verksamhet som är uteslutande forskningsorienterad och med enda uppdrag att bidra till att stärka den vetenskapliga grunden i förskolans och skolans undervisning.

Institutets verksamhet skiljer sig, genom sitt fullständiga fokus på forskningsfrågor väsentligt från de övriga tre skolmyndigheterna både beträffande verksamhetens innehåll och personalens kompetens.

Institutets instruktion anger två huvudarbetsuppgifter: Att producera forskningssammanställningar, främst i form av systematiska översikter, samt att finansiera och därmed även utveckla en forskningsprofil för praktiktäna forskning.

I direktiven för Skolmyndighetsutredningen går det inte att utläsa att frågor som rör finansiering av forskning ingår i utredningens uppdrag. Denna del av institutets verksamhet överlappar inte med andra skolmyndigheters uppdrag och forskningsfinansiering kan knappast bli föremål för någon form av regional organisering. Skolforskningsinstitutet berörde därför inte denna fråga i sina delningssynpunkter på direktiven till Skolmyndighetsutredningen.

Vid Skolforskningsinstitutets första möte med utredningen framgick dock att utredaren fått muntliga direktiv att utredningen avser Skolforskningsinstitutets båda huvuduppgifter, dvs. även det som rör forskningsfinansiering.

Mot bakgrund av dessa, för oss nya uppgifter, återkommer vi därför med kompletterande synpunkter och information som rör Skolforskningsinstitutets båda uppdrag samt hur dessa samverkar. Vår förhoppning är att detta kan bidra till utredningsarbetet.

Vid mötet med utredningen fick vi också möjlighet att ange personer som utredningen skulle kunna kontakta för att få perspektiv på vår verksamhet. Vi kompletterar i denna skrivelse med ytterligare några uppgifter på den punkten.

I arbetet med denna skrivelse har kanslichefen Eva Wallberg deltagit.

För Skolforskningsinstitutet

Lena Adamson
Myndighetschef

Kompletterande uppgifter om Skolforskningsinstitutets uppdrag med särskilt avseende på uppdraget att finansiera praktikhäna skolforskning

Forskningsfinansieringen – ett av två lika viktiga huvuduppdrag

Skolforskningsinstitutet båda huvuduppdrag framgår av institutets instruktion (2014:1578) utan att på något sätt ges olika vikt. Båda uppdragen är således lika viktiga för myndigheten. Då motstridiga uppgifter om detta har presenterats i olika sammanhang vill vi därför börja med att poängtera detta.

Bakgrund

Inför att institutet bildades fanns olika åsikter om huruvida institutet skulle få uppdraget att lysa ut och fördela bidrag till praktikhäna forskning, bland annat inom olika delar av Utbildningsdepartementet. Enligt direktiven till Utredningen om inrättandet av ett skolforskningsinstitut (U 2014:02) skulle dock utredaren överväga om myndigheten även borde ha i uppdrag att initiera forskning inom området. Utredningen kom i sin delrapport (2014-05-13) fram till att ”praktikhäna forskning förekommer enbart i begränsad utsträckning inom ramen för det ämne – utbildningsvetenskap – som en gång inrättades för att frambringa sådan forskning” (se vidare bilaga 1). Utredningen ansåg att argumenten för att Skolforskningsinstitutet skulle kunna initiera praktikhäna forskning var starkare än argumenten mot.

Mot denna bakgrund föreslog utredningen att Skolforskningsinstitutet skulle ges möjlighet att initiera praktikhäna forskning inom områden där det finns identifierade kunskapsluckor samt att detta borde ske genom utlysning av forskningsmedel. Bedömningen av ansökningar borde göras av vetenskapliga experter och av ett vetenskapligt råd.

Beredningen av utredningens förslag ledde fram till att *regeringen beslutade* om en instruktion där uppdraget att lysa ut och fördela bidrag till praktikhäna forskning är en av huvuduppgifterna, i enlighet med utredningens förslag. Det samlade bidragets storlek bestäms i vanlig ordning i myndighetens regleringsbrev, som en konsekvens av riksdagens beslut om regeringens årliga budgetproposition.

För 2016 innebar detta att Skolforskningsinstitutet lämnade bidrag om totalt knappt 11 miljoner kronor för praktikhäna skolforskning. Det innebar att vi inte förbrukade hela den tillgängliga anslagsposten på 18 miljoner kronor. Anledningen till detta var att de forskningsprojekt vi normalt finansierar är treåriga. Av budgettekniska skäl var vi därför förhindrade att använda hela anslagsposten. Detta är en situation som berodde på att 2016 var det första året vi fördelade forskningsmedel.

I budgetpropositionen för 2017 har regeringen beräknat ett anslag för praktiktäna skolforskning om 18,2 miljoner kronor för 2017 och 18,5 miljoner kronor för de respektive pöföljande ären 2018, 2019 och 2020.

Institutet har vid flera tillfällen uppmärksammat Utbildningsdepartementet pö att ett forskningsanslag måste byggas upp successivt för att det ska vara möjligt att årligen utlysa och bevilja nya bidrag och samtidigt fullfölja de åtaganden som redan slutits. Vi äskade därefter att anslaget för praktiktäna skolforskning ska anvisas ca 21,5 miljoner kronor för 2018, 34,5 miljoner kronor för 2019 och 40,5 miljoner kronor för 2020 i vöart budgetunderlag för perioden 2018–2020. För 2019 och 2020 ingår i dessa belopp medel för en sarskild riktad utlysning pö området metoder och arbetssätt i undervisningen för barns och elevs ökade delaktighet och aktiva medborgarskap.

Vad är praktiktäna skolforskning för institutet?

Praktiktäna forskning kan bedrivas pö många områden och går då under olika benämningar: tillämpad forskning, klinisk forskning, utvecklings- eller förbättringsforskning etc.

Praktiktäna skolforskning i institutets mening, och med grund i dess instruktion, är forskning vars resultat kan utveckla och förbättra undervisningen. Denna forskning ska leda till kunskap som framförallt förskolläre och lärare, men även andra professioner inom skolan, behöver för att förbättra sina metoder och arbetssätt samt sin förmåga att göra professionella bedömmningar i relation till utveckling och lärande.

Detta innebär att den forskning som Skolforskningsinstitutet finansierar ska utgå från utmaningar och frågeställningar som förskolans och skolans verksamma möter i anslutning till undervisningen. Det är alltså undervisningen som är forskningsobjektet, inte lärarnas lärande. Detta är en viktig distinktion. En stor mängd av befintlig svensk forskning pö området har lärarnas lärande (ex kollegialt lärande) som sitt forskningsobjekt. Skolforskningsinstitutet finansierar forskning som syftar till att förbättra *undervisningen* och därmed främja *elevernas* utveckling och lärande.

För att säkertställa denna forskningsprofil där vetenskaplig kvalitet och professionsrelevans viktas lika har Skolforskningsinstitutet utvecklat en tvåstegsmodell i beredningsarbetet.

Steg 1 innebär att tre obligatoriska relevanskrav måste vara uppfyllda för att ansökan ska gå vidare till den vetenskapliga granskningen i en traditionell beredningsprocess:

1. Forskningen ska bedrivas i direkt anslutning till undervisningen i förskolans eller skolans miljö

2. Projektets frågeställningar ska ha formulerats i dialog med förskollärare, lärare eller annan verksam personal inom skolväsendet
3. Det ska finnas avsiktsförklaringar eller avtal upprättade med involverade förskolor/skolor

Steg 2 innebär en vetenskaplig granskning enligt gängse modell med den skillnaden att ett av de sex bedömningsområden som ska granskas också avser projektens relevans. Här bedöms bland annat punkterna 2 och 3 ovan även ur ett kvalitativt perspektiv.

Ytterligare krav som ställs i institutets utlysningar är att de sökande ska reflektera över de ekonomiska aspekterna i en framtida tillämpningssituation. Ett aldrig så intressant forskningsresultat som rör nya arbetsätt och metoder i undervisningen kan bli omöjliga att använda i praktiken om resurserna som behövs blir för omfattande och kostnaderna därmed helt enkelt för höga.

I syfte att bidra till en utveckling av antalet lärare som också medverkar och bedriver forskning välkomnar vi även förskollärare, lärare eller annan verksam personal inom skolväsendet som medsökande i projekten. Huvudandelen av projektdeltagarna ska dock vara anställda vid ett lärosäte/godkänd medelsförvaltare och därmed vara knuten till en forskande miljö.

På detta sätt vävs lärares 'tysta kunskap' och beprövade erfarenhet in i ett forskningssammanhang som i förlängningen bidrar till förbättrad undervisning som främjar barns och elevers lärande.

Sammanfattningsvis finansierar institutet forskning som rör arbetsätt och metoder i undervisningen där vetenskaplig kvalitet och professionsrelevans bedöms likvärdigt. Användbarheten för praktiken kommer att vara hög i likhet med för exempelvis medicinsk eller teknisk tillämpad forskning.

Skolforskningsinstitutet ställer samma krav på hög vetenskaplig kvalitet som andra forskningsråd och de projekt som redan finansieras är helt i paritet med projekt som exempelvis finansieras av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté (UVK).

Utlsyningarna sker från och med 2017 års utlysning i Prisma-systemet¹.

¹ För en fullständig beskrivning av Skolforskningsinstitutets forskningsprofil och beredningsprocess se: <http://www.skolfi.se/forskningsfinansiering/utlysning-av-forskningsmedel/>

<http://www.skolfi.se/wp-content/uploads/2017/03/ANVISNINGAR-F%C3%96R-S%C3%96KANDE-rev-20170403.pdf>

Hur skiljer sig institutets forskningsprofil från andra forskningsråds?

Den externfinansierade forskning som ligger närmast institutets praktiska skolforskning är den utbildningsvetenskapliga forskningen som finansieras av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté (UVK).

UVK:s utlysningar är dock bredare än institutets och de projekt som finansieras är i allmänhet projekt som bidrar med mer generell och teoretisk kunskap om lärande, kunskapsbildning, utbildning och undervisning, och de är framförallt nyfikenhetsstyrda från ett forskarperspektiv. UVK ställer alltså inte krav på att frågeställningarna ska utgå från professionens frågor eller att forskningen ska bedrivas i undervisningsmiljön och/eller med ett aktivt deltagande av representanter för skolans professioner.

Samexistens mellan olika forskningsprofiler är nödvändig

Skolforskningsinstitutet ser det som mycket angeläget att både den praktiska och de bredare och mer teoretiskt inriktade forskningsprofilerna får utvecklas och samexistera i syfte att tillgodose behoven hos samtliga aktörer på skolans område. Skolans professioner behöver forskning som utgår från deras frågeställningar och utvecklar arbetssätt, metoder, verktyg, läromedel etc. och som kan få en signifikant påverkan i klassrummen inom ett ganska kort tidsspann. Lika nödvändigt är den nyfikenhetsstyrda forskning som främjar förståelsen av lärande, undervisningsprocesser, skolans organiserande etc. där en kommande användning inte behöver specificeras och kan ses ur både ett medellångt och långt tidsperspektiv.

Det finns ett stort behov av praktiska skolforskning

De erfarenheter som institutet gjort styrker den uppfattning som utredningen U 2014:02 redovisade. Det finns ett stort behov av praktiska skolforskning, och det har visat sig på många sätt. Vi har till exempel erfarenhet i samband med de behovsinventeringar vi genomför inför beslut om kommande forskningssammanställningar. I arbetet med de sex första systematiska översikterna har det i flertalet projekt också visat sig att det saknas svensk praktiska skolforskning.

Intresset för de två utlysningar institutet gjort hittills har också varit överväldigande stort. Första utlysningen 2016 genererade mycket överraskande hela 121 ansökningar, varav 114 uppfyllde de (tre) obligatoriska relevanskraven och gick vidare till beredningsgruppen för bedömning. Trots en mycket låg beviljandegrad för 2016 års utlysning – 6,6 procent, att jämföra med 9,0 procent för Vetenskapsrådet utbildningsvetenskapliga kommitté (UVK) – fick institutet ändå in 94 ansökningar i årets utlysning vilka nu är under beredning. Samtliga ansökningar uppfyllde de obligatoriska relevanskraven i år. Efter en första översiktlig

genomgång ser vi även att kvaliteten på ansökningarna tycks ha höjts. De är mindre tyngda av generella teorier, mer metodinriktade än förra året och har ett tydligare fokus på undervisningen i relation till barns och elevers lärande. Ett troligt resultat av att vi utvecklat vårt formulär och våra anvisningar på dessa punkter.

Oro för hur begreppet praktikinära skolforskning börjat användas

Som vi tidigare nämnt har initiativen till att utveckla en i genuin mening praktikinära skolforskning varit många från statens sida, då under olika beteckningar (praktisk pedagogik, pedagogiskt arbete, praxisnära forskning, utbildningsvetenskap osv.). De försök att på allvar få denna forskning till stånd i Sverige har emellertid återkommande misslyckats, och den mer nyfikenhets-, teoretiskt- och systemorienterade forskningen har alltid åter tagit över.

Vi ser nu med viss oro på hur även begreppet praktikinära forskning/ praktikinära skolforskning i olika sammanhang börjar användas på ett sätt som med tiden riskerar att kärnan i begreppet åter tappas bort.

Vi menar att signalvärdet i att en svensk myndighet har i uppdrag att utveckla och finansiera denna typ av forskning där profilen är tydligt framskrivet: "Forskning vars resultat kan utveckla och förbättra undervisningen... forskning som leder till kunskap som framförallt förskollärare och lärare... behöver för att förbättra sina metoder och arbetssätt samt sin förmåga att göra professionella bedömningar i relation till utveckling och lärande", är betydande.

Detta gäller inte minst med avseende på att höja statusen och öka intresset för denna forskningsprofil på våra lärosäten. Även vid en mycket kraftig utbyggnad av institutets forskningsanslag måste merparten av den praktikinära skolforskningen i framtiden bedrivas på lärosätenas basanslag. Detta i paritet med storleksordningen mellan anslagen för den fria forskningen och basanslagsforskningen inom andra områden med professionsutbildningar vars kunskapsbas kontinuerligt måste utvecklas.

För att en sådan utveckling ska komma till stånd är det i vår mening av största vikt att profilen för praktikinära skolforskning både värnas och ges möjligheter att utvecklas.

Forskningssammanställningar allt viktigare

Kravet på att både policy- och praktikutveckling ska vila på vetenskaplig grund eller vara evidensinformerad ökar inom så gott som alla samhällsområden. Enligt skollagen (2010:800) ska utbildningen sedan 2010 vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det gäller både det man undervisar om och hur undervisningen genomförs.

Konsekvensen av denna bestämmelse är att kraven nu är stora på att förskolans och skolans verksamma har både tid, möjligheter och kompetenser att kontinuerligt söka, läsa och transformera aktuella forskningsresultat inom sina respektive områden på sätt som utvecklar och förbättrar utbildningarna/undervisningen. Detta är en omöjlighet för de flesta förskollärare, lärare eller skolledare. Att utgå från enskilda forskningsstudier kan dessutom vara riskabelt. De kan vara svåra att tolka för den som inte själv är forskare. De kan dessutom vara behäftade med direkta felaktigheter eller misstolkningar av resultaten som kan vara svårupptäckta även för forskningskompetenta personer, om de inte även ställs mot andra studier på området. Behovet är därför stort av kvalificerade forskningssammanställningar, i första hand i form av systematiska översikter, som tillgängliggörs på ett sådant sätt att kunskapen lätt kan komma till användning i de verksammas praktik.

Att göra en systematisk översikt innebär att sammanställa, analysera och syntetisera stora mängder primärforskning inom ett väl avgränsat område med hjälp av en formaliserad forskningsmetodik. Resultatet ska utgöras av "den bästa tillgängliga internationella forskningen på området vid tidpunkten då översikten framställs". Metodiken skiljer sig väsentligt från att göra traditionella kunskapssammanställningar som är vanliga inom myndighetsvärlden och i andra sammanhang, bland annat på det sätt urvalet av ingående primärstudier görs med avseende på relevans och kvalitet samt genom mycket höga krav på systematik och transparens. För en något utförligare beskrivning, se bilaga 2.

För att göra systematiska översikter krävs att institutet har hög vetenskaplig kompetens. Samtliga projektledare och även en av våra informationsspecialister är disputerade. Vår personal ansvarar för metodiken med vilken översikterna genomförs. Till varje projekt knyter vi dessutom 2–3 externa forskare, specialiserade på projektets frågeställning. Inför att vi efter sommaren ska publicera våra första översikter har vi förstärkt vår kompetens inom kommunikation för att på bästa sätt utforma och tillgängliggöra resultatet av våra översikter.

Vi kommer dessutom att utveckla fler produkter inom området forskningssammanställningar. Vi avser till exempel att i viss utsträckning kunna hjälpa till med sökningar i forskningsdatabaser för mer avgränsade frågeställningar.

De båda huvuduppgifterna samverkar

Det finns klara synergieffekter mellan institutets båda uppgifter att å ena sidan göra systematiska översikter och å andra sidan lysa ut och fördela forskningsmedel. Framför allt ger arbetet med de systematiska översikterna kunskap om forskningsläget inom olika områden. I det arbetet ingår att också identifiera kunskapsluckor. Det gäller generellt, men

analysen ger oss naturligtvis även kunskap om hur läget ser ut för den praktiktära forskningen i Sverige. Som redan nämnts kan vi konstatera att det är ont om praktiktära skolforskning i Sverige vilket gäller samtliga skolformer, även om viss variation mellan dessa finns.

Den behovsdata vi har börjat bygga upp – som baseras på vårt eget arbete med att identifiera de verksammas behov av kunskap, på kartläggningen av kunskapsluckor och på förslag från de verksamma på vår webb – kommer på sikt kunna ligga till grund för både beslut om systematiska översikter och om riktade utlysningar. Det senare är dock inte aktuellt än och förutsätter att betydligt större forskningsanslag. Behoven i dag ligger framförallt på att fortsätta att utveckla själva forskningsprofilen oavsett innehållslig inriktning och därmed stimulera allt fler forskare att bedriva denna typ av praktiktära skolforskning.

Vi vill understryka värdet av att hålla ihop arbetet med de systematiska översiktarna och forskningsfinansieringen, av de skäl som redovisats ovan. Men också mot bakgrund av att båda dessa huvudaktiviteter ställer krav på en hög vetenskaplig kompetens och integritet.

Samarbetspartners

Skolforskningsinstitutet samverkar med övriga skolmyndigheter, främst vad gäller frågor om behovsanalys och, framöver, om spridning och tillgängliggörande av våra resultat. Därutöver förekommer samverkan mellan institutet och de andra myndigheterna på projektnivå. Vidare samverkar vi med lärar-, skolledar- och elevorganisationerna samt med SKL, Friskolornas riksförbund, Vetenskap och Allmänhet m.fl. samt har påbörjade kontakter med Folkhälsomyndigheten. Vi har även ett uppbyggt samarbete med Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori vid Göteborgs Universitet som rör en försöksverksamhet kring användningen av resultat från våra översikter.

Centrala samarbetspartners för oss är dessutom de olika organisationer som har likartade uppgifter som vi har. Skolforskningsinstitutet har snabbt blivit en central aktör både nationellt och internationellt när det gäller arbetet med att göra systematiska översikter som avser metoder och arbetssätt i undervisningen. Vi har tagit initiativ till ett nationellt nätverk med inriktning på metodfrågor tillsammans med Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) och Mistras råd för evidensbaserad miljövard (EviEm).

Internationellt står metodfrågorna i centrum för vårt samarbete som sker i första hand med Kunnskapscenter for utdanning (KSU) vid Norska Forskningsrådet, Eppi Centre vid University College London och Campbell Collaboration. Den sistnämnda är den internationella organisationen för arbete med systematiska översikter inom utbildning, kriminologi och på det sociala området. Howard White, CEO för

Campbell har intresserat sig särskilt för det han benämner The Nordic Model, dvs. statligt finansierade organisationer för framställning av systematiska översikter. För att orientera er ytterligare är ni välkomna att kontakta företrädarna för dessa organisationer, som flertalet är viktalade och positiva till kontakt, se bilaga 3.

När det gäller forskningsfinansiering har vi i första hand ett nära samarbete med Vetenskapsrådet. UVK:s huvudsekreterare professor Eva Björck sitter i institutets Skolforskningsnämnd. Vi samarbetar bl.a. kring våra utlysningar och har från och med 2007 korshänvisningar om dessa på webben för att underlätta för sökanden. Därutöver har vi ett tätt samarbete kring användningen av Prisma-systemet.

Slutord

Samtliga skolmyndigheter gör inom ramen för sina uppdrag kunskaps-sammanställningar av olika slag. Det är ett självklart inslag i kunskaps-uppbyggnaden för de flesta myndigheter. Det vi vill tydliggöra i denna skrivelse, utöver våra delningssynpunkter på direktiven till Skolmyndighetsutredningen, är att den typ av forskningssammanställningar som institutet genomför skiljer sig avsevärt från övriga skolmyndigheters sammanställningar. Det gäller framförallt metodiken men kan även gälla syftet.

På motsvarande sätt finansierar andra skolmyndigheter en hel del forskning (troligen ansenligt mycket mer än Skolforskningsinstitutet har att utlysa och fördela), dock utan specifika utlysningar. Vi förutsätter att även detta kommer att adresseras i utredningen i syfte att ge en samlad bild av vilka finansiella resurser som finns och hur dessa används på bästa sätt för att stärka skolans och undervisningens vetenskapliga grund.

Behovet av forskning som rör undervisning i relation till barns och elevers utveckling och lärande är lika nödvändig som behovet av medicinsk klinisk forskning som rör behandlingsmetoder och patienters hälsa. Sådan forskning är en självklarhet inom det medicinska området. Så är alltså inte fallet inom utbildningsområdet och det är högst väsentligt att denna typ av forskning på allvar får utvecklas och växa fram. Vi menar också att vi genom våra utlysningar bidrar till att denna forskningsprofil utvecklas även utanför de projekt vi kan finansiera.

På motsvarande sätt är det lika viktigt att forskningsresultaten, liksom på hälso- och sjukvårdens område, ställs samman på ett tillförlitligt sätt och med hjälp av etablerade metoder, dvs. i första hand i form av systematiska översikter.

Avslutningsvis, vi ser fram emot en fortsatt dialog som rör hela institutets verksamhet.

Bilaga 1: Utdrag ur delrapport från utredningen om inrättande av ett skolforskningsinstitut (U 2014:02)

Utbildningsvetenskap – ett försök att skapa en vetenskaplig grund för läraryrket

Hur lärarutbildning och yrkesverksamma lärares undervisning i ökad utsträckning ska kunna vila på en vetenskaplig grund har varit en omdebatterad fråga under lång tid. De första propåerna om detta gjordes redan i början av förra århundradet. Problemen har att göra dels med frågan om vilket eller vilka ämnen som ska utgöra lärarutbildningens vetenskapliga bas, dels hur plattformen för en sådan mångdisciplinär forskning ska organiseras inom de akademiska strukturerna. Längre sågs psykologin som det akademiska ämne som kunde utgöra lärarprofessionens vetenskapliga bas. Denna roll kom därefter att först övertas av pedagogiken, sedan av ämnesdidaktiken. Slutligen har förväntningarna riktats mot utbildningsvetenskapen.

Utbildningsvetenskap är ett begrepp som utvecklades av Lärarutbildningskommittén (LUK), även om begreppet först lanserades i annat sammanhang. I betänkandet *Att lära och leda* (SOU 1999:63) föreslog LUK att ett nytt vetenskapsområde – *utbildningsvetenskap* – skulle etableras bl.a. för att samordna och styra finansieringen av den forskning som behövdes för att komma till rätta med vad som uppfattades som brister i lärarutbildningens vetenskapliga bas.

LUK:s förslag bejakades inte fullt ut i den efterföljande politiska processen. Genom riksdagens beslut om propositionen *En förnyad lärarutbildning* (prop. 1999/2000:135) inrättades i stället för ett nytt vetenskapsområde den s.k. Utbildningsvetenskapliga kommittén (UVK) inom Vetenskapsrådet (VR). Kommitténs uppgift skulle enligt propositionen vara att främja utvecklingen av utbildningsvetenskaplig forskning och forskarutbildning i nära anslutning till lärarutbildningen och med direkt relevans för lärarnas yrkesutövning. I propositionen kom begreppet utbildningsvetenskap att stå för den breda forskning och forskarutbildning som bedrivs i nära anslutning till lärarutbildning och svarar mot behov i lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten.

Utvecklingen sedan 2001 har inneburit att den utbildningsvetenskapliga forskningen kommit att genomföras av forskare som företräder ett stort antal akademiska discipliner. Vidare har en spänning funnits mellan å ena sidan forskning som ansluter till den ovan angivna propositionens utpekande av kopplingen till lärarutbildning och relevans för lärarnas yrkesutövning och å andra sidan forskning inom ett mycket brett fält av utbildningsfrågor, vare sig dessa gäller

- formell utbildning, dvs. traditionell utbildning i ett utbildningssystem (t.ex. grundskola, gymnasieskola och universitet),

- icke-formell utbildning, dvs. kursformad utbildning som inte ges inom ramen för skolsystemet (t.ex. personalutbildning och yrkesinriktad fortbildning), eller
- informell utbildning, dvs. individers enskilda livslånga lärande (t.ex. genom kontakter, läsning och dagligt erfarenhetsuppbyggande).

Utredningen konstaterar sammanfattningsvis att debatten om utbildningsvetenskapliga kommitténs arbete och inriktningen av den forskning som UVK bedrivit, har varit livlig. Den kanske vanligaste invändningen har varit att allt för lite av forskningen kan anses som så praktisknära att den kan anses vara ett stöd för yrkesverksamma lärare.

Bilaga 2: Kort om att göra systematiska översikter – sekundärforskning, ett framväxande område inom en rad forskningsfält

Att göra en systematisk översikt innebär att sammanställa, analysera och syntetisera stora mängder primärforskning inom ett väl avgränsat område med hjälp av en formaliserad forskningsmetodik. Resultatet ska utgöras av ”den bästa tillgängliga internationella forskningen på området vid tidpunkten då översikten framställs”. Metodiken skiljer sig väsentligt från att göra traditionella kunskapssammanställningar som är vanliga inom myndighetsvärlden, bland annat på det sätt urvalet av ingående primärstudier görs med avseende på relevans och kvalitet samt genom mycket höga krav på systematik och transparens också i den fortsatta bearbetningen.

Arbetsgången för en systematisk översikt

Här beskrivs översiktligt de allmänna principerna för hur arbetet med en systematisk översikt går till.

Att finna forskningslitteraturen

Efter att en behovsinventering och förstudie (som bland annat undersöker tillgången på primärstudier på området) har genomförts och översiktens frågeställning har formulerats följer en mycket grundlig sökning efter forskningslitteratur. Litteratursökningen är en nyckelfaktor eftersom den systematiska översikten helt och hållet baseras på den forskning som kan identifieras och väljas ut. Detta moment kräver också särskild informationssökningskompetens.

Forskningslitteraturen söker vi i huvudsak i internationella forskningsdatabaser. Institutet har tillgång till följande databaser via Ebsco, ProQuest och Bibsam: ERIC, Education Source, PsycInfo, British Education Index, Australian Education Index, Scopus, Education Journals, ASSIA, International bibliography of the social sciences (IBSS), Linguistics and Language behavior abstracts (LLBA), PAIS (political science), PILOTS, Criminal Justice, Political Science, Politics collection och Social Science Journals.

En central uppgift är att formulera sökningen så att träffarna blir relevanta och inte för många. Hur en sådan söksträng kan se ut framgår nedan:

```
TI("read* strateg*") OR AB("read* strateg*") OR KW("read* strateg*") OR ((TI("comprehen*
strateg*") OR AB("comprehen* strateg*") OR KW("comprehen* strateg*")) AND AB(text OR
literacy)) OR ((TI(read OR reader* OR reading) OR AB(read OR reader* OR reading) OR
KW(read OR reader* OR reading)) AND (TI(comprehen*) OR AB(comprehen*) OR
KW(comprehen*))) AND (TI(strateg*) OR AB(strateg*) OR KW(strateg*))) OR (AB(read OR
reader* OR reading) AND AB(inferenc* OR metacognit* OR "deep understand*" OR "self
regulat*") AND AB(instruct* OR improv* OR enhanc* OR develop* OR teach* OR tutor* OR
learning OR processing )) OR ((TI("read* comprehen*") OR AB("read* comprehen*") OR
KW("read* comprehen*")) AND AB(strateg* OR instruct* OR teach* OR tutor* OR improv*
OR enhanc* OR develop* OR learning OR processing OR skill))
```

Denna söksträng gav 9 515 träffar.

Att bedöma vilken forskning som kan svara på frågan

De studier som hittas bedöms därefter i ett antal steg mot bakgrund av översiktens frågeställning. Först bedöms studiernas relevans. Det handlar om att värdera om studierna har en inriktning som kopplar till översiktens fråga eller inte. Därefter granskas studiernas vetenskapliga kvalitet. Syftet med kvalitetsgranskningen är att avgöra de enskilda studiernas trovärdighet, tillförlitlighet och överförbarhet. Det innebär att värdera i vilken utsträckning forskarna verkligen har undersökt det de avsåg att undersöka, hur precist eller fullödigt resultatet är samt om, och i så fall på vilket sätt, resultatet pekar utöver sig självt. Det är endast studier som bedöms vara relevanta och av tillräcklig kvalitet som får ingå i översikten. Resultatet av litteratursökningen, relevans- och kvalitetsbedömningen redovisas i ett flödesschema, i vilket det går att följa hela urvalsprocessen.

I exemplet ovan med 9 515 träffar kvarstod efter flera relevansgranskningar – två på titlar och sammanfattningar och en på fulltext – och en kvalitetsgranskning 85 forskningsartiklar som klarat både relevans- och kvalitetsbedömningen som grund för syntesarbetet.

Att ställa samman en helhet

Målet med en systematisk översikt är att bringa samman resultaten från flera studier till en helhet. Tillvägagångssätten kan variera bland annat beroende på översiktens frågeställning och vilken typ av forskning som ingår i översikten. Man brukar här tala om aggregativa och konfigurativa synteser, där den förstnämnda ofta används för att syntetisera studier med kvantitativ ansats och den sistnämnda för studier med kvalitativ ansats.

Oavsett vilken typ av forskningsresultat som sammanställs är det sällan självklart vilka tillvägagångssätt som är de mest lämpliga. Ett första steg är vanligen att försöka gruppera de studier som ska ingå för att sedan

sammanställa forskningsresultaten gruppvis. En noggrann kartläggning kan således ge upphov till idéer om hur resultaten kan grupperas. Hänsyn bör också tas till översiktens målgrupper i bedömningen om vilka grupperingar som kan tänkas vara relevanta och intressanta för dem. I praktiken medför det att en översikt ofta innehåller flera sammanställningar.

Bilaga 3: Kontaktuppgifter

- Campbell Collaboration
 - <https://www.campbellcollaboration.org/>
 - Professor Howard White, CEO
hwhite@campbellcollaboration.org
- Eppi Centre/University College London
 - <http://eppi.ioe.ac.uk/cms/>
 - Professor David Gough
david.gough@ucl.ac.uk
- Kunnskapssenter for utdanning (KSU)
 - <http://www.forskningsradet.no/prognett-kunnskapssenter/KSU/1247146831358?lang=no>
 - Professor Sølvi Lillejord
sl@forskningsradet.no
- Statens beredningen för medicinsk och social utvärdering (SBU)
 - <http://www.sbu.se>
 - Generaldirektör Susanna Axelsson
susanna.axelsson@sbu.se
- Mistras råd för evidensbaserad miljövard (EviEm)
 - <http://www.eviem.se>
 - Verksamhetschef Sif Johansson
sif.johansson@eviem.se

Vid det norske Kunnskapsdepartementet finns dessutom följande personer med mycket god inblick i KSU:s arbete:

- Joakim Bakke
joakim.bakke@kd.dep.no
- Morten Rosenkvist, ekspedisjonssjef i Barnehageavdelingen
morten.rosenkvist@kd.dep.no